

การพัฒนากำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ให้มีประสิทธิภาพของกองทัพบกไทย

กำลังสำรอง เป็นกำลังทางยุทธศาสตร์ของชาติและเป็นพลังอำนาจทางทหารที่มีความสำคัญยิ่งต่อความมั่นคงของประเทศ ประกอบกับปัญหาความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร สภาพแวดล้อม พลังงาน และเทคโนโลยี อีกทั้งผลกระทบจากภายในและภายนอกประเทศ ทำให้ประเทศต้องเผชิญกับความท้าทายและมีความเสี่ยงด้านความมั่นคงมากขึ้น กระแสโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีที่ล้ำหน้าทางการทหาร เรียกว่า เทคโนโลยีแซงหน้าหลักนิยมและขีดความสามารถ (Technology Overtake Doctrine and Capabilities)¹ การเตรียมกำลังประจำการ และกำลังสำรองเพื่อป้องกันประเทศในยามสงครามมีความจำเป็นและสำคัญยิ่งที่กองทัพจะต้องจัดเตรียมและดำเนินการตั้งแต่ยามปกติเพื่อให้พร้อมทำการเรียกพลหรือระดมพลในยามสงคราม แต่ความพร้อมของกำลังสำรองที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องจัดให้มีการฝึก และจัดระบบการควบคุมเพื่อให้มั่นใจว่าประเทศมีกำลังพลเพียงพอในการป้องกันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ กองทัพบกของประเทศต่างจัดให้มีกำลังพลสำรองที่มีประสิทธิภาพเพื่อสามารถประกันความต่อเนื่องในการรบภายในห้วงระยะเวลาที่กำหนด

กองทัพบก มีหน้าที่ในการจัดเตรียมหรือเสริมสร้างกำลังในส่วนของกองทัพบกและช่วย เหลือสนับสนุนการจัดเตรียมกำลังทางบกของส่วนราชการอื่น ๆ ไว้ให้พร้อมตั้งแต่ยามปกติ ด้วยการพัฒนา เสริมสร้างกำลังตามแผนโครงสร้างกำลังกองทัพ แนวทางในการจัดเตรียมกำลังของกองทัพบกตามห้วงระยะเวลาโดยพัฒนาทางด้านโครงสร้างกำลังความพร้อมรบในด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ การฝึกศึกษาและแผนการปฏิบัติทำการรบได้อย่างต่อเนื่อง และความทันสมัยเพื่อให้มีขีดความสามารถเพียงพอที่จะเผชิญภัยคุกคาม ทั้งจากภายในและภายนอกพร้อมกันนี้กองทัพบกยังมีบทบาทในการจัดเตรียมหรือใช้กำลังหลัก กำลังประจำถิ่น กำลังกึ่งทหารและกำลังประชาชนที่มีอยู่หรือกำลังสำรองที่จะขยายกำลังในยามสงคราม รวมทั้งวางแผนระดมสรรพกำลังด้านการทหาร กำลังพล ยุทโธปกรณ์ และสิ่งอุปกรณ์ให้สอดคล้องกับแผนการยุทธ²

ระบบกำลังสำรองของกองทัพไทยจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาและการป้องกันประเทศ ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวง กลาโหม พ.ศ. 2551 แบ่งเป็น 2 ประเภท ประเภทแรก กำลังสำรอง เป็นกำลังที่มีใช้กำลังประจำ การและกองประจำการ แต่เตรียมไว้สำหรับในยามสงคราม ประกาศกฎอัยการศึก ประกาศภาวะฉุกเฉินหรือในขณะปฏิบัติการด้วยกำลังทหารขนาดใหญ่ เพื่อปกป้องคุ้มครองเอกราชและอธิปไตยของชาติ เพื่อปราบปรามคอมมิวนิสต์หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศ ประเภทที่ 2 กำลังพลสำรอง เป็นนายทหารสัญญาบัตร นายทหารสัญญาบัตรนอกราชการ นายทหารสัญญาบัตรนอกกอง นายทหารประทวนกองหนุน ทหารกองหนุนประเภทที่ 1 ทหารกองหนุนประเภทที่ 2 และทหารกองเกิน³

รูปแบบและระบบการพัฒนากำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร

กำลังพลสำรองของกองทัพไทย แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ กำลังพลสำรองชั้นลูกแถว (พลทหารกองหนุน) ซึ่งได้มาจากการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการตามพระราชบัญญัติการรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 เมื่อรับราชการจนครบตามที่กำหนดไว้ก็จะปลดประจำการออกมาเป็นพลทหารกองหนุน หรือสิบตรีกองประจำการกองหนุนในชั้นต่าง ๆ จนถึงอายุ 46 ปีบริบูรณ์ และกำลังพลสำรองชั้นผู้บังคับบัญชา (นายทหารประทวนกองหนุน และนายทหารสัญญาบัตรกองหนุน) ซึ่งได้มาจาก 2 ช่องทาง ในช่องทางที่ 1 ได้มาจากนายทหารประทวนประจำการ และนายทหารสัญญาบัตรประจำการที่ออกจากราชการและมีสถานะเป็นกองหนุนตามที่กำหนดไว้ และช่องทางที่ 2 ได้มาจากนักเรียน/นักศึกษาที่สำเร็จหลักสูตรการฝึกวิชาทหารตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร พ.ศ. 2503 และได้รับการขึ้นทะเบียนกองประจำการ และนำปลดเป็นทหารกองหนุนพร้อมแต่งตั้งยศทหาร⁴ ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร

นักศึกษาวิชาทหาร (นศท.) เป็นหนึ่งในกำลังพลสำรองของกองทัพไทย ประเภทนายทหารสัญญาบัตรและนายทหารประทวน นับเป็นกำลังสำคัญในการเสริมกำลังให้กับกองทัพ ดังนั้นเพื่อให้มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่กำลังพลสำรอง กองทัพไทยจึงให้ความสำคัญและถือว่าเป็นกลุ่มเยาวชนที่มีคุณภาพ ในการฝึกวิชาทหารมีเป้าหมายเพื่อ (1) ต้องการผลิตกำลังพลสำรองคุณภาพให้กองทัพ (2) เป็นการสร้างวินัยให้กับพลเมืองของประเทศ (3) นักศึกษาวิชาทหารในวันนี้จะเป็นผู้ใหญ่ที่ดี เป็นผู้นำประเทศในสาขาต่างๆ ในอนาคต และ (4) กิจกรรมที่

นักศึกษาวิชาทหารร่วมกันทำจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมในปัจจุบันและเสริมสร้างให้นักศึกษาวิชาทหารเป็นผู้ใหญ่ที่มีจิตสาธารณะ คำนึงประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติเป็นหลัก โดยมีหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน (นรต.) เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการฝึก ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาวิชาทหารมีคุณลักษณะความเป็นผู้นำ มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นผู้มีวินัย ดำรงตนเป็นพลเมืองที่ดี มีความสำนึกที่จะอุทิศตนเพื่อประโยชน์และความมั่นคงของชาติ เป็นกำลังพลสำรองระดับผู้นำหมู่หรือผู้บังคับหมวดที่มีประสิทธิภาพ⁵

ระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารของกองทัพบกไทยดำเนินการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร พ.ศ. 2503 เพื่อเป็นกำลังพลสำรองประเภทนายทหารสัญญาบัตร และนายทหารประทวน โดยดำเนินการให้ได้กำลังสำรองตามความต้องการของแต่ละเหล่าและสอดคล้องกับการฝึกกำลังสำรองตามระบบ 1 : 1 : 1 : 3 ตัวเลขแต่ละตัวจะบ่งบอกต้องเป็นกำลังพลสำรองประเภทนั้น ๆ ก็ปี โดย 1 ตัวแรกคือ ต้องเป็นกำลังพลสำรอง ชั้นต้น 1 ปี ตัวที่สอง คือ ต้องเป็นกำลังพลสำรองพร้อมรบ 1 ปี ตัวที่สามคือ ต้องเป็นกำลังพลสำรองเตรียมพร้อม 1 ปี และเลข 3 คือ ต้องเป็นกำลังพลสำรองทั่วไป 3 ปี ระบบกำลังสำรองของกองทัพแบ่งเป็น 5 ระบบย่อย ได้แก่⁶

- 1.ระบบการผลิตกำลังสำรอง เป็นกำลังพลสำรองที่กองทัพบกจะนำมาทดแทนกำลังพลประจำการซึ่งถือเป็นกำลังสำรองหลัก แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ สิบตรีกองประจำการและพลทหารกองหนุน ได้มาจากหน่วยทหารทั่วประเทศ นายทหารประทวนกองหนุน และนายทหารสัญญาบัตรกองหนุนที่ได้มาจากระบบการผลิตนักศึกษาวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร
- 2.ระบบการควบคุมกำลังสำรอง ดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมกำลังสำรองอย่างต่อเนื่อง และสามารถปฏิบัติตามแผนการระดมสรรพกำลังด้านกำลังพลสำรองเต็มขนาดได้อย่างเพียงพอและทันเวลาตามแผนป้องกันประเทศ
- 3.ระบบการบรรจุและการใช้กำลังพลสำรอง เป็นการบรรจุกำลังพลสำรองตามประเภทของกำลังพลสำรองทั้ง 4 ประเภท ได้แก่ กำลังพลสำรองชั้นต้น กำลังพลสำรองพร้อมรบกำลังพลสำรองเตรียมพร้อม และกำลังพลสำรองทั่วไปให้บรรจุกำลังพลสำรองในตำแหน่งที่กำหนดไว้ในบัญชีบรรจุกำลังของหน่วย ส่วนการใช้กำลังพลสำรองจะใช้กำลังพลสำรองสนับสนุนการจัดกำลังตามแผนป้องกันประเทศด้วยการระดมสรรพกำลังด้านกำลังพลเต็มขนาดตามวัตถุประสงค์ของการใช้กำลังพลสำรอง

- 4.ระบบการเรียกพลหรือระดมพล การเรียกพล เป็นการดำเนินการตามกฎหมายเพื่อเรียกกำลังพลสำรองเข้ามารับราชการตามประเภทของการเตรียมพล ส่วนการระดมพล เป็นการเรียกกำลังพลสำรองเข้ารับราชการหน่วยที่ตนเองบรรจุอยู่เพื่อให้หน่วยพร้อมที่จะออกปฏิบัติการรบได้ทันทีเมื่อจำเป็นจะกระทำในสถานการณ์ที่สภาวะการเกิดสงครามมีแนวโน้มที่จะเกิดสูง
- 5.ระบบการฝึกศึกษากำลังพลสำรอง เป็นการฝึกกำลังพลสำรองเพื่อให้ได้กำลังพลสำรองมีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติการเป็นหน่วยทางยุทธวิธีร่วมกับกำลังประจำการ

ระบบกำลังสำรองทั้ง 5 ระบบย่อยดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องกับการจัดโครงสร้างของกองทัพ สิ่งสำคัญคือว่ากำลังสำรองจะพร้อมเข้ารับการเรียกพล/ระดมพลด้วยความเต็มใจหรือไม่

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร

จากการทบทวนเอกสาร พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ประกอบด้วย นโยบายการฝึกวิชาทหาร หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร อุปกรณ์เครื่องช่วยฝึกอาวุธยุทโธปกรณ์ ครูฝึก และจิตสำนึกของนักศึกษาวิชาทหาร ดังนี้

นโยบายการฝึกวิชาทหาร เป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลต่อการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ซึ่งกองทัพพบเห็นความสำคัญของนักศึกษาวิชาทหารที่เป็นนักเรียน นักศึกษา ซึ่งเป็นปัญญาชน เป็นทรัพยากรอันมีค่ายิ่งของประเทศชาติ กองทัพบกได้กำหนดนโยบายการฝึกวิชาทหารที่ชัดเจนก็เพื่อผลิตกำลังพลสำรองชั้นผู้บังคับบัญชาให้กับกองทัพ ทั้งประเภทนายทหารสัญญาบัตร และนายทหารประทวนจากเยาวชนที่สมัครใจเข้ารับการฝึกวิชาทหาร เพื่อพัฒนากำลังสำรองให้มีประสิทธิภาพ สามารถหวังผลในการปฏิบัติได้จริงสามารถเสริมหน่วยประจำการให้ครบตามอัตรา และร่วมปฏิบัติการกิจกับกำลังพลประจำการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบที่สามารถทดแทนกำลังเป็นหน่วยและเป็นบุคคล และการขยายกำลังตามขั้นตอนการใช้กำลังในยามสงคราม รวมทั้งการ

พัฒนาระบบกำลังสำรองไปสู่ระบบอาสาสมัคร โดยในภาพรวมจะลดกำลังพลประจำการ และเพิ่มกำลังพลสำรองในสัดส่วนที่เหมาะสมทั้งนี้ กองทัพบกจะดำรงหน่วยประจำการที่สมบูรณ์จำนวนหนึ่ง ตามเกณฑ์กำลังความต้องการกำลังในระดับที่ก่อให้เกิดการเสี่ยงภัยต่ำสุด และหน่วยประจำการที่เหลือมีความสมบูรณ์ลดหลั่นลงมาตามระดับความพร้อมรบที่กำหนด ซึ่งยามสงครามจะระดมกำลังพลสำรองและกำลังประจำการเสริม เพื่อให้หน่วยมีความพร้อมด้านกำลังพลได้ภายใน 72 ชั่วโมง ตามแผนระดมสรรพกำลังและสามารถเผชิญกับภัยคุกคามได้ในทุกระดับของความขัดแย้ง⁷

นโยบายการศึกษาของกองทัพบก พ.ศ. 2560-2564 กำหนดให้หน่วยบัญชาการรักษาดินแดนพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาสำหรับกำลังพลสำรองเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ได้อย่างแท้จริง และให้มุ่งเน้นถึงการปลูกฝังอุดมการณ์และความจงรักภักดีในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์กับการยึดมั่นในระเบียบวินัยและแบบธรรมเนียม-นิยมทหาร ปลูกฝังให้นักศึกษาวิชาทหารมีความเชื่อมั่นและมีทัศนคติต่อกองทัพ มีความรู้ความสามารถที่จะเข้ามารับใช้ประเทศชาติในฐานะกำลังพลสำรองและมีความสมัครใจเมื่อมีการเรียกพลเพื่อฝึกวิชาทหารในยามปกติหรือการระดมพลในยามสงคราม พร้อมปลูกฝังให้มีความเชื่อมั่นว่าทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพบก เห็นความสำคัญด้านความมั่นคงของชาติ กล้าเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม⁸

ในส่วนของนโยบายการฝึกวิชาทหาร ประจำปีการศึกษา 2560 ได้กำหนดนโยบายเพื่อให้สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ในด้านยุทธการ โดยดำเนินการฝึกนักศึกษาวิชาทหารให้เป็นผู้ที่มีสภาพร่างกายแข็งแรง มีความรู้วิชาทหาร สามารถปฏิบัติการทางยุทธวิธีและปฏิบัติการลักษณะหน่วยทหารขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมเข้ารับราชการทหารตาม พ.ร.บ. รับราชการทหาร พ.ศ. 2497 และ พ.ร.บ. กำลังพลสำรอง พ.ศ. 2558 ส่วนด้านยุทธศาสตร์ ดำเนินการฝึกนักศึกษาวิชาทหารให้เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกความรักชาติ เสียสละและมีจิตอาสาในการช่วยเหลือสังคม โดยเพิ่มขีดความสามารถด้านการช่วยเหลือสังคม โดยการจัดตั้งและใช้งาน รด. จิตอาสา ในทุกพื้นที่ให้เป็นมวลชนที่เข้มแข็ง มีอุดมการณ์ เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ศรัทธาเชื่อมั่นกองทัพ พร้อมให้การสนับสนุนและเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปประเทศของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และรัฐบาล ตลอดจนการช่วยเหลือประเทศชาติได้อย่างแท้จริง⁹

หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญของการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองให้มีประสิทธิภาพ การฝึกนักศึกษาวิชาทหารเป็นการมุ่งเน้นและเสริมสร้างระเบียบวินัยและลักษณะทหารที่ดี เช่น การแสดงความเคารพ การฝึกบุคคลท่าเบี่ยงต้นต่า ๆ การฝึกความเป็นผู้นำ เพื่อให้นักศึกษาวิชาทหารเป็นกำลังพลสำรองในระดับผู้บังคับหมวดและผู้บังคับหมู่ที่มีประสิทธิภาพในอนาคต ระบบการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในแต่ละชั้นปีแบ่งเป็น 2 ภาคคือ การฝึกภาคที่ตั้งปกติ และการฝึกภาคสนาม ดังนี้¹⁰

การฝึกภาคที่ตั้งปกติ ดำเนินการฝึกห้วงเดือนกรกฎาคมถึงธันวาคม ใช้เวลาในการฝึกสอนชั้นปีละ 80 ชั่วโมง เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหารฯ โดยนักศึกษาวิชาทหารที่มีสิทธิสอบภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎีจะต้องมีเวลาฝึกครบตามหลักสูตรที่กำหนด (80 ชั่วโมง) นอกจากนี้ยังมีการฝึกอบรมหลักสูตรพิเศษเพิ่มเติม เช่นหลักสูตรการกระโดดร่มแบบพาราเซล หลักสูตรจรวด หลักสูตรบรรเทาสาธารณภัย และหลักสูตรพยาบาล เพื่อให้ นักศึกษาวิชาทหารมีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะบำเพ็ญสาธารณะ ประโยชน์และช่วยเหลือสังคม ซึ่งดำเนินการฝึกตามระเบียบหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน ว่าด้วย การปกครองบังคับบัญชา การฝึก และการสอบนักศึกษาวิชาทหาร พ.ศ. 2555

ส่วนการฝึกภาคสนาม มุ่งเน้นให้นักศึกษาวิชาทหารได้เสริมสร้างประสบการณ์ ทักษะ และความชำนาญจากการฝึกปฏิบัติในสนามซึ่งมีสภาวะแวดล้อมที่แตกต่างจากการฝึกในภาคปกติ ในเรื่องภูมิประเทศและลมฟ้าอากาศ โดยนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 ฝึกปฏิบัติในภูมิประเทศ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ บุคลิก และเป็นการทบทวนการฝึกศึกษาในภาคปกติ นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 2 ดำเนินการฝึกเดินทางไกล การพักผ่อนในสนาม การเวชกรรมป้องกันในสนาม การดำรงชีพในป่าและอื่น ๆ ตามความจำเป็นต้องฝึกในสนามฝึก ส่วนนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 3-5 ดำเนินการฝึกภาคสนามในลักษณะของการฝึกปฏิบัติในภูมิประเทศ เน้นการปฏิบัติทางยุทธวิธีตามระดับหน่วยที่ได้รับการศึกษา

ห้วงระยะเวลาการฝึกนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1-2 ฝึกสอนในที่ตั้งปกติ ใช้เวลาฝึกสอนชั้นปีละ 80 ชั่วโมง (20 สัปดาห์) การฝึกภาคสนามใช้เวลาฝึกชั้นปีละ 72 ชั่วโมง (3 วัน) นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3 การฝึกสอนในที่ตั้งปกติ ใช้เวลาฝึกสอนชั้นปีละ 80 ชั่วโมง (20 สัปดาห์) การฝึกภาคสนาม ใช้เวลาฝึกชั้นปีละ 120 ชั่วโมง (5 วัน) สำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่

4-5 การฝึกสอนในที่ตั้งปกติ ใช้เวลาฝึกสอนชั้นปีละ 80 ชั่วโมง (20 สัปดาห์) การฝึกภาคสนาม ใช้เวลาฝึกชั้นปีละ 168 ชั่วโมง (7 วัน) และการศึกษาดูงาน

เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยและสถานการณ์บ้านเมือง ตั้งแต่ปีการศึกษา 2560 กองทัพบก โดยหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน ได้แบ่งสัดส่วนเวลาเรียนรวม (80 ชั่วโมง) ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ การฝึกวิชาทหาร ร้อยละ 60 และกิจกรรม ร้อยละ 40 ในส่วนของการฝึกวิชาทหารต้องฝึกเท่าที่จำเป็น เน้นสิ่งที่ต้องนำไปใช้ และพัฒนาภาพลักษณ์นักศึกษาวิชาทหารทั้งวินัยการแต่งกาย ลักษณะท่าทางต้องดีตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า สวมหมวก พับแขน และยึดที่ออป วินัยการแสดงความเคารพทั้งในหน่วย นอกหน่วย มีการแสดงออกถึงความเป็นสุภาพชน มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เคารพสิทธิของกันและกันด้วยการเข้าคิว เรียกว่า “SMART รด” ส่วนการทำกิจกรรมนักศึกษาวิชาทหาร (ร้อยละ 40) นั้นยังคงดำเนินกิจกรรม “รด. จิตอาสา” ทำงานที่เป็นประโยชน์ใน 5 กรอบงาน ได้แก่ เติบโตชนสถาบันพระมหากษัตริย์ ช่วยเหลือสังคม บรรเทาสาธารณภัย สร้างการรับรู้ และสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ทั้งได้เพิ่มเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารคือ การบรรจุวิชาพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย เพื่อสร้างพลเมืองคุณภาพให้กับประเทศ มุ่งเน้นให้นักศึกษาวิชาทหารเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ที่ใช้หลักการของเหตุผล ตระหนักในการมีส่วนร่วมเพื่อต้องการผลิตกำลังพลสำรองคุณภาพให้กองทัพ¹¹

นอกจากนี้ ได้สอดแทรกเนื้อหาของวิชาในการฝึกศึกษาวิชาทหารให้กับนักศึกษาวิชาทหารในเรื่องของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ และกฎหมายที่ควรรู้ให้บังเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งการฝึกวิชาทหารมีผลต่อการพัฒนาเยาวชนสู่สังคมเป็นอย่างมากโดยเฉพาะนโยบาย รด.จิตอาสา และรด.จิตสีขาว เป็นนโยบายที่ดีมีประโยชน์แก่สังคมและตัวนักศึกษาวิชาทหารเองทั้งด้วยการพัฒนาจิตใจ และการฝึกวิชาทหารยังเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพ สามารถขัดเกลาเยาวชนให้มีลักษณะความเป็นผู้นำทั้งทางร่างกายและจิตใจไปพร้อมกัน¹²

อุปกรณ์เครื่องช่วยฝึกและอาวุธยุทโธปกรณ์ เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ต้องได้รับการสนับสนุนพัฒนา และปรับปรุงให้เหมาะสม ทันเหตุการณ์กับยุคสมัย เพียงพอต่อการใช้งานกับจำนวนนักศึกษาวิชาทหารที่เหมาะสมในแต่ละชั้นปีไม่มากจนเกินที่ครูฝึกจะดูแลได้อย่างทั่วถึง ซึ่งการฝึกนักศึกษาวิชาทหารภาคปฏิบัติจำเป็นต้องใช้อาวุธจริงในการฝึก เช่น การฝึกยิงปืน ทั้งนี้

เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยต่อการยิงปืนด้วยกระสุนจริง และสามารถทำการยิงอย่างได้ผลตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการฝึกแต่ละชั้นปี นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1-2 ให้ฝึกการยิง ปลาย. เจเกอร์ .22 กระสุนที่ใช้ในการฝึกสอน 54 นัด/คน การฝึกยิง 54 นัด/คน การบันทึกผล 54 นัด/คน รวมกระสุนที่ใช้ 162 นัด/คน นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3 ทำการยิง ปลาย. จำนวนกระสุนที่ใช้ 36 นัด/คน ส่วนนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 ทำการฝึกยิงปืนฉับพลัน จำนวนกระสุนที่ใช้ 40 นัด/คน และนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 5 ทำการยิง ปลาย. จำนวนกระสุนที่ใช้ 87 นัด/คน อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามงบประมาณที่ได้รับอนุมัติ¹³

ครูฝึก เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง เพราะครูฝึกเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในการฝึกวิชาทหาร กองทัพบกจึงมีนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาครูฝึกวิชาทหาร ให้ได้รับการพัฒนาเป็นครูทหารที่มีมาตรฐานสูง มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ มีขวัญและกำลังใจที่ดี มีอุดมการณ์และจิตวิญญาณความเป็นทหารอาชีพ มีความเป็นผู้นำตลอดจนมีสุขภาพแข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ โดยครูฝึกทุกคนมีส่วนสำคัญต่อการสร้างอุดมการณ์ เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ต้องพัฒนาหน่วยให้มีแหล่งเรียนรู้ ครูฝึกต้องมีความรู้ทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ สามารถถ่ายทอดความรู้ผ่านกระบวนการฝึกสอนได้ดีเพื่อสร้างประสบการณ์ ครูฝึกแต่ละคนต้องมีความเชี่ยวชาญไม่น้อยกว่า 3 วิชา สามารถเป็นผู้ฝึกสอนด้วยตนเองได้ ครูฝึกต้องมีมาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรมสูง ยึดมั่นในหลักศาสนาและเรียนรู้จิตวิทยาวัยรุ่น ครูฝึกต้องได้รับการยกย่องให้มีความภาคภูมิใจในการเป็นครูทหาร เพราะครูทหารต่างจากครูทั่วไป เนื่องจากต้องมีจิตใจเข้มแข็งองอาจ ไม่ปล่อยให้อารมณ์อ่อนไหว แต่เปี่ยมด้วยความเมตตา เพราะการฝึกทหารต้องการฝึกให้คนมีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย จิตใจ มีระเบียบวินัยและมีความรู้ความสามารถ ดังนั้น ครูฝึกต้องทุ่มเท พลังกาย พลังใจ พร้อมเป็นตัวอย่างที่ดี ทั้งในด้านความรู้ความสามารถทางทหาร และบุคลิกลักษณะทางทหารเพื่อให้สามารถสร้างศรัทธา ทศนคติที่ดีต่อหน่วยและกองทัพบกทั้งจากนักศึกษาวิชาทหารและผู้ปกครองตลอดจนประชาชนทั่วไป

คำสั่ง ทบ. ที่ 69/2560 เรื่องการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ประจำปีการศึกษา 2560 การฝึกภาคปกติกำหนดให้หน่วยฝึกวิชาทหาร ดำเนินการฝึกให้เป็นไปตามขั้นตอนของหลักสูตรการฝึก โดยจัดอัตราครูฝึกต่อนักศึกษาวิชาทหาร ดังนี้ การสอน (สข., สด.) จัดครูนายทหาร 1 นาย และครูนายสิบ 1 นายต่อนักศึกษาวิชาทหาร 60-120 นาย ส่วนการฝึก (ป.) จัดครูนายทหาร

1 นาย และครูนายสิบ 4 นายต่อนักศึกษาวิชาทหาร 100 นาย แต่ปัญหาการขาดแคลนครูฝึก ถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญของทุกหน่วย ซึ่งในระหว่างที่ยังมิได้รับการบรรจุกำลังพลเพิ่มเติม หน่วยต้องสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยให้หน่วยฝึกวิชาทหารขอรับการสนับสนุนครูฝึก การฝึก ทบพทวนครูฝึกให้มีขีดความสามารถที่สูงขึ้นในลักษณะ Unit School จัดการฝึกและอบรมผู้ กำนับนักศึกษาวิชาทหารเช่นเดียวกับครูฝึก แต่ความเข้มข้นด้านการฝึกอาจไม่เท่ากับครูฝึก และในส่วนของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4-5 ส่งเสริมให้ปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยครูฝึกในการฝึก นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1-3¹⁴

นอกจากนี้ การเตรียมความพร้อมให้กับครูฝึกที่จะดำเนินการฝึกนักศึกษาวิชาทหารประจำปี กองทัพบกได้ทบทวนครูฝึกให้มีรูปแบบการฝึกทบทวนทำเบื้องต้น บุคคลทำมือเปล่า บุคคล ทำอาวุธ รวมทั้งการฝึกกายบริหาร การฝึกอบรมโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ครูฝึกสามารถ นำไปพัฒนาปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนในรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบได้ การฝึกทบทวนครู ฝึกนั้นเพื่อปรับปรุงบุคลิกลักษณะความเป็นครู เพิ่มพูนความรู้ให้ครูฝึกและครูผู้สอนมีการ พัฒนาด้านความคิด ความรู้ เทคนิคการสอน การพูด การผลิตสื่อการสอน และการสอดแทรก ทักษะชีวิตให้กับนักศึกษาวิชาทหาร

จิตสำนึกของนักศึกษาวิชาทหาร เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่จะทำให้กำลังพลสำรองมีคุณภาพ สามารถปฏิบัติการร่วมกับกำลังประจำการได้มีประสิทธิภาพ นักศึกษาวิชาทหารต้องมี จิตสำนึกในหน้าที่ของตนเองในการรักษาเอกราช และอธิปไตยของชาติ ส่วนใหญ่นักศึกษา วิชาทหารที่สมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหารเพื่อให้ได้รับสิทธิการผ่อนผันไม่ต้องเข้ารับการตรวจ เลือกเพื่อเข้ารับราชการกองประจำการ นักศึกษาวิชาทหารไม่มีความต้องการที่จะเป็นทหาร ทำให้กำลังพลสำรองขาดแนวคิดและอุดมการณ์ในเรื่องความเสียสละเพื่อส่วนรวมและ ประเทศชาติ

นอกจากการปลูกจิตสำนึกในหน้าที่แล้ว นักศึกษาวิชาทหารต้องมีความรู้ความเข้าใจในสิทธิ หน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะกำลังพลสำรองของกองทัพ เมื่อสำเร็จการฝึกวิชาทหารตาม หลักสูตร มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายและมีการเรียกเข้ารับราชการทหารตาม พ.ร.บ. รับ ราชการทหาร พ.ศ. 2497 และพ.ร.บ. กำลังสำรอง พ.ศ. 2558 โดยได้รับสิทธิลดวันรับ ราชการทหารกองประจำการน้อยกว่า 2 ปี สำหรับผู้ที่รับการฝึกวิชาทหารน้อยกว่า 3 ปีหรือผู้ ที่สำเร็จการฝึกวิชาทหาร 3-5 ปีให้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้วปลดเป็นทหารกองหนุน

ประเภทที่ 1 มีต้องเข้ารับราชการกองประจำการ แต่นักศึกษาวิชาทหารที่ได้รับการฝึกภาคปกติในชั้นปีที่ 1-3 และได้รับการบรรจุเป็นกำลังสำรองชั้นผู้บังคับบัญชาเป็นนายทหารประทวนกองหนุนซึ่งในยามปกติจะมีเพียงบางส่วนที่ถูกเรียกพลเพื่อการฝึกวิชาทหารและเรียกพลเพื่อตรวจสอบเท่านั้น แต่ในยามสงครามจะถูกเรียกพลหรือระดมพลเพื่อทดแทนกำลังให้กับกำลังประจำการโดยจะต้องได้รับการฝึกก่อนที่จะถูกส่งไปทดแทนกำลัง ซึ่งการพัฒนากำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารให้มีประสิทธิภาพนั้นต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติของนักศึกษาที่จะเข้ารับการฝึกวิชาทหารให้เห็นถึงความสำคัญของการเป็นนักศึกษาวิชาทหาร นอกเหนือจากการได้รับสิทธิในการยกเว้นการคัดเลือกเป็นทหารกองประจำการ¹⁵

ขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร

การดำเนินการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร มีขอบเขตการฝึกเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของกำลังสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร โดยมุ่งเน้นให้มีความรู้ทางทหารทั้งในทางเทคนิคและทางยุทธวิธี ดังนี้

ผู้สำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 สามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นลูกแถวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นให้มีความรู้และมีทักษะวิชาทหารเบื้องต้นอย่างเพียงพอ ได้รับการเสริมสร้างลักษณะทางทหารอย่างเข้มงวด จนมีบุคลิกเป็นทหาร มีความอดทนทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อให้มีความพร้อมต่อการฝึกในชั้นปีที่สูงขึ้น รวมถึงให้ได้รับการเสริมสร้างให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย มีความรักหมู่คณะและเป็นผู้มีความเสียสละต่อส่วนรวม วิชาที่ทำการฝึกสอนได้แก่ การฝึกเบื้องต้น วิชาทหารทั่วไป วิชากิจการพลเรือน วิชาสงครามพิเศษ วิชาอาวุธ วิชายุทธวิธี การฝึกยิงปืนและการฝึกภาคสนาม

ผู้สำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 3 สามารถปฏิบัติหน้าที่ในระดับรองผู้บังคับหมู่หรือผู้บังคับหมู่ได้ตามชกท. และเหล่าที่กำหนด โดยเน้นให้มีความรู้ความสามารถทางทหาร ตลอดจนมีลักษณะผู้นำในระดับผู้บังคับหมู่ สามารถใช้อาวุธประจำการและทำการยิงอย่างได้ผล วิชาที่ทำการฝึกสอนได้แก่ การฝึกเบื้องต้น วิชาทหารทั่วไป วิชากิจการพลเรือน วิชาสงครามพิเศษ วิชาอาวุธ วิชายุทธวิธี วิชาเหล่า การฝึกยิงปืนและการฝึกภาคสนาม

ผู้สำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 4 สามารถปฏิบัติหน้าที่ในระดับผู้บังคับหมู่หรือรองผู้บังคับหมู่ได้ตามชกท. และเหล่าที่กำหนด และผู้สำเร็จวิชาทหารชั้นปีที่ 5 สามารถปฏิบัติหน้าที่ในระดับ

ผู้บังคับหมวดได้ตาม ชกท. และเหล่าที่กำหนด โดยเน้นให้มีความรู้ความสามารถทางทหาร มีลักษณะผู้นำในระดับรองผู้บังคับหมวด และผู้บังคับหมวด ตามลำดับ มีความสามารถอย่างเพียงพอต่อการนำหน่วยในระดับหมวด วิชาที่ทำการฝึกสอน ได้แก่ การฝึกเบื้องต้น วิชาทหารทั่วไป วิชากิจการพลเรือน วิชาสงครามพิเศษ วิชาเฉพาะเหล่า การฝึกยิงปืน การฝึกภาคสนาม และการดูงาน (เฉพาะชั้นปีที่ 5) เมื่อสำเร็จการศึกษาวิชาทหารตามหลักสูตร มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย เมื่อมีการเรียกเข้ารับราชการทหารตาม พ.ร.บ. รับราชการทหาร พ.ศ. 2497 และ พ.ร.บ. กำลังพลสำรอง พ.ศ. 2558

ในปัจจุบันผู้ที่สำเร็จการศึกษาวิชาทหารแต่ละชั้นปียังมีขีดความสามารถไม่เพียงพอในการที่จะเป็นกำลังพลสำรองของกองทัพได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเมื่อมีการเรียกพลหรือระดมพลเพื่อเข้ารับการฝึกวิชาทหารเพิ่มเติมและการตรวจสอบสภาพความพร้อมพร้อม กำลังพลสำรองเหล่านี้ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอและยังไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเนื่องมาจากปัจจัยต่างๆที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนา กำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งในแต่ละปีมีนักศึกษาเข้ารับ การฝึกทั่วประเทศเป็นจำนวนมากเกินความต้องการ ด้วยเหตุผลส่วนใหญ่ที่ต้องการรับการ ยกเว้นการคัดเลือกเป็นทหารกองประจำการ ทำให้ยากต่อการบริหารจัดการและส่งผลกระทบต่อ ระบบการผลิตกำลังพลสำรอง ทำให้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ส่วนของหลักสูตรเนื้อหา ยังไม่มีความเหมาะสมต่อการเป็นกำลังพลสำรองในเบื้องต้นเพื่อเป็นพื้นฐานในการฝึกทำหน้าที่ กำลังพลสำรองเมื่อสำเร็จการฝึกศึกษา อีกทั้งหลักสูตรการฝึกที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีเนื้อหาทาง วิชาการมากเกินไปประกอบกับนักศึกษาวิชาทหารต้องเรียนในหลักสูตรสามัญด้วยทำให้ บางครั้งเกิดความเครียด สอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า หลักสูตรที่ใช้ฝึกสอนยังไม่ เหมาะสมเนื่องจากมีเนื้อหาทางวิชาการมากเกินไป ทำให้นักศึกษาวิชาทหารเกิดความเบื่อ หน่ายต่อการฝึก ทำให้ขาดวินัยในการฝึกซึ่งส่งผลกระทบต่อ การเสริมสร้างประสบการณ์ ทักษะ และความชำนาญจากการฝึกปฏิบัติในสนามของนักศึกษาวิชาทหารในการทำหน้าที่ กำลังพลสำรองในระดับผู้บังคับบัญชา ด้านอุปกรณ์เครื่องช่วยฝึกและอาวุธยุทธโธปกรณ์ ก็มี ข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณทำให้ปัจจุบันยังขาดอาวุธยุทธโธปกรณ์ และเครื่องช่วยฝึก ส่งผล ให้ขีดความสามารถของนักศึกษาวิชาทหารในการใช้ยุทธโธปกรณ์ลดลง ไม่สามารถนำมาใช้งาน ได้เหมือนกับกำลังประจำการ นักศึกษาวิชาทหารที่ทำการฝึกยิงปืนโดยใช้กระสุนน้อยกว่าที่ กำหนดไว้ในหลักสูตร ทำให้ขาดประสบการณ์และขีดความสามารถลดน้อยลงด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้อุปกรณ์เครื่องช่วยฝึกไม้พร้อมในการใช้งาน ขาดการบำรุงรักษา อุปกรณ์บางรายการเก่าอาจก่อให้เกิดอันตรายระหว่างฝึกได้ ในปัจจุบันหน่วยฝึกวิชาทหารประสบปัญหาขาดแคลนกำลังพลที่ทำหน้าที่ครูฝึกวิชาทหาร ครูฝึกมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษาวิชาทหาร เนื่องจากการบรรจุกำลังพลได้ไม่ครบตามอัตราอนุมัติและปัญหาการเกษียณอายุราชการก่อนกำหนด อีกทั้งครูฝึกมีอายุมาก เป็นครูฝึกที่ขาดคุณภาพหรือเป็นกำลังพลที่หน่วยอื่นไม่ต้องการแล้วมาบรรจุในหน่วย และครูฝึกยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน นอกจากนี้นักเรียนนักศึกษาที่สมัครเรียนวิชาทหารส่วนใหญ่มีจุดประสงค์เพียงไม่ต้องการตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารเท่านั้น และขาดจิตสำนึกในการเป็นกำลังสำรอง ทั้งไม่เข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของกำลังสำรองที่มีต่อกองทัพ เป็นเหตุให้ระบบกำลังสำรองไม่มีประสิทธิภาพ

การพัฒนาประสิทธิภาพของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร

เพื่อพัฒนาการฝึกวิชาทหารของนักศึกษาวิชาทหารตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหารให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามความชำนาญการทางทหาร (ชกท.) และแนวทางที่กำหนดเพื่อให้เป็นกำลังพลสำรองที่มีประสิทธิภาพทัดเทียมกับกำลังพลประจำการ การพัฒนาคุณภาพของกำลังพลสำรองต้องพัฒนาในแนวทางเดียวกับกำลังพลประจำการ ต้องมีความเป็นทหารอาชีพ มีความเชี่ยวชาญ ชำนาญการในการปฏิบัติการทางทหารตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ความรับผิดชอบในภารกิจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การให้ความร่วมมือ รักหมั่นคณะ มีความสำนึกในการเป็นทหาร มีความเสียสละ มีความซื่อสัตย์และมีความกล้าหาญ การพัฒนากำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารให้มีประสิทธิภาพ สรุปได้ดังนี้

การพัฒนานโยบายการฝึกวิชาทหาร กองทัพบก โดยหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน (นรด.) เป็นหน่วยงานหลักในการผลิตกำลังสำรองของกองทัพ ระบบการผลิตกำลังพลสำรองต้องคำนึงถึงความต้องการกำลังพลสำรองจากนักศึกษาวิชาทหารของหน่วยงานต่างๆ ควรปรับปรุงให้เหมาะสมและแก้ปัญหาการขาดแคลนกำลังพลของกองทัพบกในระดับนายสิบชั้นยศ ส.ต.-ส.อ. และนายทหารในชั้นยศ ร.ต.-ร.อ. ควบคู่กันโดยพิจารณาความรู้ความสามารถของนักศึกษาวิชาทหารในอัตราที่มีคุณสมบัติเฉพาะด้านเทคนิคต่าง ๆ เพื่อลดงบประมาณในการผลิตกำลังพลด้านเทคนิคและสาขาวิชาชีพเฉพาะ โดยดำเนินการเรียกพลและรับสมัครผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารที่มีคุณสมบัติตามที่กองทัพบกกำหนดเข้าบรรจุเป็นทหารกอง

ประจำการประเภทนายทหารสัญญาบัตรและนายทหารประทวน โดยปฏิบัติงานในกองทัพเป็นเวลา 2 ปีแล้วจึงปลดประจำการและควบคุมทางบัญชีไว้เป็นกำลังพลสำรองในระบบ 3-5 ปีโดยไม่ต้องมีระบบการฝึกศึกษา อีกทั้งควรปรับปรุง แก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบพระราชบัญญัติและกฎกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาทหารให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ลดสิทธิการขอยกเว้นการเข้ารับการตรวจเลือกเข้าเป็นทหารกองประจำการของผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหาร ปรับปรุงวิธีการสมัคร การคัดเลือกบุคคลเข้ารับการฝึกวิชาทหารให้เหมาะสม พร้อมกำหนดจำนวนนักศึกษาวิชาทหารให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังพลสำรองของกองทัพ เนื่องจากการฝึกตามหลักสูตรของนักศึกษาวิชาทหารเป็นระบบการผลิตกำลังพลสำรองไม่ใช่เป็นหลักสูตรการฝึกวินัยให้กับเยาวชนของชาติ

การพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ในปัจจุบันใช้ระเบียบและหลักสูตรการฝึกวิชาทหารเพื่อใช้ในการฝึกซึ่งได้ปรับปรุงให้เหมาะสมตามห่วงระยะเวลาและสอดคล้องกับนโยบายความมั่นคง โดยยึดถือหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1-3 ชาย,หญิง พ.ศ. 2556 ระเบียบและหลักสูตรการฝึกวิชาทหารสำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1-5 ชาย,หญิง (หลักสูตรทั่วไป) พ.ศ. 2549 สำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4-5 ระเบียบและหลักสูตรการฝึกวิชาทหารสำหรับนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1-5 ชาย,หญิง (หลักสูตร 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้) พ.ศ. 2549

การฝึกนักศึกษาวิชาทหารตามหลักสูตรมีระยะเวลา 80 ชั่วโมงต่อปีในปัจจุบันมีจำนวนเวลาน้อยมากเมื่อเทียบกับทหารกองประจำการที่ทำการฝึก 10 สัปดาห์ต่อเนื่อง หรือหากเปรียบเทียบกับการฝึกนักเรียนทหารเพื่อบรรจุเป็นนายทหารสัญญาบัตรและนายทหารประทวนในระดับเดียวกันซึ่งจะเริ่มต้นภายหลังจากสำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เห็นควรเพิ่มระยะเวลาในการฝึกวิชาทหารจากเดิมปีละ 80 ชั่วโมงเป็นปีละ 100 ชั่วโมง ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับระยะเวลาในการศึกษาของนักศึกษาวิชาทหารในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการเพิ่มการฝึกเบื้องต้น ได้แก่ การฝึกบุคคลท่ามือเปล่า การฝึกบุคคลท่าอายุธ และการฝึกแถวซิดให้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 ชั้นปีละ 20 ชั่วโมง ส่วนนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4-5 เห็นควรเพิ่มชั่วโมงการฝึกการทำหน้าที่ผู้นำหน่วยทหารเบื้องต้นโดยฝึกทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1-3 ปีละ 20 ชั่วโมง และ

การฝึกปฏิบัติหน้าที่นายทหารสัญญาบัตรในหน่วยทหารเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ จำนวน 7-15 วัน

นอกจากนี้หลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารและหลักสูตรการฝึกกำลังพลสำรองควรมีการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกให้เหมาะสมและเป็นมาตรฐานที่ใกล้เคียงหรือเหมือนกับกำลังประจำการ มีประสิทธิภาพพร้อมตอบสนองวัตถุประสงค์ของกองทัพ สอดคล้องกับนโยบายของกองทัพและงบประมาณที่ได้รับ หลักสูตรที่มีมาตรฐานจะทำให้นักศึกษาวิชาทหารมีความรู้และขีดความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ในระดับต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะทำให้กำลังพลสำรองสามารถปฏิบัติงานร่วมกับกำลังประจำการได้อย่างมีประสิทธิภาพ²⁰ อีกทั้งควรจัดหางบประมาณให้เพียงพอ และปรับห้วงระยะเวลาในการฝึกภาคสนามเพิ่มขึ้น

นอกเหนือจากหลักสูตรการฝึกวิชาทหารแล้ว คุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกต้องมีความพร้อมที่จะเข้ารับการฝึกเพื่อเป็นกำลังพลสำรองที่มีประสิทธิภาพ ความพร้อมทั้งด้านวุฒิภาวะ และสมรรถภาพของร่างกายโดยเฉพาะนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 ที่มีอายุ 15-17 ปี เห็นว่ายังไม่เหมาะในด้านวุฒิภาวะ ซึ่งอายุที่เหมาะสมสำหรับการฝึกวิชาทหารเพื่อเป็นกำลังพลสำรองของกองทัพที่จะต้องมีการฝึกทักษะทางการรบ ยุทธวิธี และการใช้อาวุธ ควรมีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีวุฒิภาวะเหมาะสมกับการฝึกวิชาทหารเพื่อเป็นกำลังพลสำรองชั้นผู้บังคับบัญชา

ในส่วนของสิทธิประโยชน์ของผู้เข้ารับการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เป็นประเด็นสำคัญที่ให้นักเรียนนักศึกษาเข้ารับการฝึกวิชาทหาร ได้แก่ ลดวันรับราชการในกองประจำการ การยกเว้นไม่เรียกเข้ากองประจำการในยามปกติ และสิทธิการได้รับการแต่งตั้งยศ จึงเห็นควรปรับปรุงสิทธิประโยชน์ของผู้เข้ารับการฝึกให้คงเหลือเฉพาะสิทธิการได้รับการแต่งตั้งยศ โดยนักศึกษาวิชาทหารที่สำเร็จการฝึกวิชาทหารในชั้นปีที่ 3-5 ช่วงอายุ 22-25 ปีจะต้องทำหน้าที่ชายไทยโดยการเรียกพลหรือรับสมัครผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารที่มีคุณสมบัติตามที่กองทัพบกกำหนดเข้าบรรจุเป็นทหารกองประจำการประเภทนายทหารสัญญาบัตรและนายทหารประทวน โดยปฏิบัติงานในกองทัพเป็นเวลา 2 ปีแล้วปลดประจำการ และควบคุมทางบัญชีไว้เป็นกำลังพลสำรองในระบบประมาณ 3-5 ปีโดยไม่ต้องมีระบบการฝึกศึกษามารองรับอีก

การพัฒนาอุปกรณ์เครื่องช่วยฝึกและอาวุธยุทธโปกรณ์ มีความสำคัญในการฝึกวิชาทหารที่หน่วยต้องจัดหาไว้ตั้งแต่ยามปกติ ประเด็นนี้หน่วยที่รับผิดชอบควรเร่งดำเนินการจำหน่าย

และเบิกทดแทนหรือจัดหาใหม่โดยพิจารณาจัดลำดับความเร่งด่วนและความจำเป็นอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปีด้วย พร้อมซ่อมบำรุงอุปกรณ์เครื่องช่วยฝึกอาวุธยุทธโธปกรณ์ที่มีอยู่ให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา กรณีเครื่องช่วยฝึกไม่เพียงพอต้องรายงานขอรับการสนับสนุนจากหน่วยเหนือ โดยเฉพาะการฝึกเรียนภาคที่ตั้งปกติ ควรนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนจะทำให้ นักศึกษา วิชาทหารได้รับความรู้และประสบการณ์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

การพัฒนาครูฝึก ครูฝึกวิชาทหารต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มีความสามารถ รู้จักที่จะพัฒนาตนเอง เพื่อการอบรม สั่งสอนนักศึกษาวิชาทหารให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย สามารถถ่ายทอดอุดมการณ์ ปลุกฝังให้เป็นผู้ที่มีจิตใจรักชาติ รู้จักการเสียสละ และอุทิศตนเพื่อประโยชน์ของประเทศ ชาติ เข้าใจวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการฝึกวิชาทหาร ครูผู้สอนควรมีการพัฒนาทักษะการสอน การเตรียมเนื้อหาและสื่อการสอนที่ผสมผสาน การจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการ เรียนรู้ จัดเตรียมสิ่งอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ ต่อการเรียนการสอนที่ได้คุณภาพ ประเด็นนี้ กองทัพบกควรคัดเลือกกำลังพลที่มีความเหมาะสมมาเป็นครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร บรรจุกำลังพลสำรองมาทดแทนครูฝึกที่ขาดอัตรา ส่งเสริมสนับสนุนครูฝึกให้มีการพัฒนา ตนเอง มีความรู้ความชำนาญในวิชาการทหาร และพัฒนาครูฝึกให้มีมาตรฐานสูงขึ้น มีจิต วิญญาณของความเป็นครูฝึก มุ่งมั่นในการฝึกสอนให้เป็นทหาร พร้อมปฏิบัติตนให้เป็น ตัวอย่างที่ดีเพื่อสร้างศรัทธาและทัศนคติที่ดีต่อกองทัพ

การพัฒนาจิตสำนึกของนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อเป็นโอกาสในการฝึกคนให้มีคุณภาพพร้อมเข้าสู่สังคม เป็นการสร้างความเข้มแข็งในภาคประชาชน เห็นควรปรับปรุงการให้สิทธิยกเว้นการ เข้ารับการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ากองประจำการ เนื่องจากนักศึกษาวิชาทหารที่สมัคร เรียนเพื่อจะได้ไม่ต้องเกณฑ์ทหาร พร้อมสร้างแรงจูงใจในการเป็นกำลังพลสำรอง ปลุก จิตสำนึกและทัศนคติในการเรียนวิชาทหารไม่ใช่เพื่อให้ได้รับสิทธิในการยกเว้นการคัดเลือก เป็นทหารกองประจำการเท่านั้น แต่ต้องเรียนวิชาทหารเพื่อเป็นทหารเป็นผู้บังคับบัญชาทหาร ในระดับผู้บังคับหมู่ ผู้บังคับหมวด และเป็นกำลังพลสำรองที่ดีของประเทศ มีความเชื่อมั่นและ ศรัทธาต่อกองทัพ โดยมุ่งเน้นการปลุกฝังอุดมการณ์และความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจแก่นิสิตนักศึกษาให้รับรู้ถึงความ

ภาคภูมิใจ เกียรติยศ ศักดิ์ศรีของการได้รับราชการทหาร พร้อมเสียสละตนเองเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต

บทสรุป

การพัฒนาประสิทธิภาพและขีดความสามารถของกำลังพลประเภทนักศึกษาวิชาทหารโดยการฝึกนับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญของกองทัพบกอย่างสูงสุดประการหนึ่ง โดยที่การฝึกศึกษาจะเป็นสิ่งที่กำหนดค่าความพร้อมรบประการหนึ่งของกองทัพบก โดยกองทัพบกได้กำหนดไว้ว่า “การฝึกเป็นพื้นฐานของความพร้อมรบและเป็นงานหลักที่มีความสำคัญสูงสุดของกองทัพบก”¹⁶ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกองทัพและได้กำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารที่มีคุณภาพ จึงควรมีการพัฒนาและปรับปรุงปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนากำลังพลสำรองในด้านต่างๆ ได้แก่ นโยบายการฝึกวิชาทหาร หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร อุปกรณ์เครื่องช่วยฝึก อาวุธยุทโธปกรณ์ ครุฝึก และที่สำคัญที่สุดคือจิตสำนึกของนักศึกษาวิชาทหาร ซึ่งจะส่งผลต่อการที่จะทำให้ชาติของเรามีความเจริญมั่นคง ทัดเทียมอารยประเทศได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่คนไทยทุกคนต้องช่วยกันพัฒนาอำนาจของชาติ อันประกอบไปด้วย การเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการทหาร ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกตลอดเวลา

กำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร จึงมีความสำคัญยิ่งต่อพลังอำนาจของชาติทางด้านการทหาร ทั้งนี้ เพราะกำลังพลสำรองมีส่วนทำให้กองทัพมีความเข้มแข็ง สามารถทำการรบได้อย่างต่อเนื่อง เป็นเวลายาวนาน ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการปกป้องผลประโยชน์และแก้วิกฤตหลุนพลังอำนาจของชาติในด้านอื่นๆ อีกทั้งยังเป็นหลักประกันในการดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราชและอธิปไตยของชาติอีกด้วย การคงกำลังทหารประจำการเพื่อการป้องกันประเทศจำนวนมากจะไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจการกำลังพลสำรองให้มีประสิทธิภาพเพื่อเข้ามาเสริมทดแทนกำลังประจำการได้ทันท่วงที จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการขยายอำนาจกำลังรบ หรือในการปฏิบัติการกิจการที่จำเป็นต้องประกอบกำลังทหารขนาดใหญ่